

Равлюк Л.Р.,
методист науково-методичного центру
освітнього менеджменту
Комунального закладу «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»

ПРІОРИТЕТНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Законодавство України визначає дошкільну освіту як цілісний процес, спрямований на забезпечення гармонійного розвитку дитини з урахуванням її індивідуальних задатків, нахилів та здібностей. Тому актуальним завданням дошкільної освіти залишається виховання художньо-естетичних засад особистості дитини через відкриття їй світу мистецтва [1].

Головною метою музичного виховання в закладах дошкільної освіти на 2026/2027 навчальний рік є формування цілісної музичної культури дитини як невід'ємної частини її духовної культури, розвиток емоційного інтелекту, творчої індивідуальності та національної ідентичності в безпечному освітньому середовищі.

Музична діяльність у ЗДО розглядається не як підготовка майбутніх професійних музикантів, а як інструмент формування гармонійної особистості та загальної культури.

Музичний керівник є головним режисером та інструктором у закладі дошкільної освіти, проводить профільні заняття двічі на тиждень, добирає репертуар, розробляє сценарії свят.

Рекомендуємо музичним керівникам закладів дошкільної освіти використовувати такі види музичної діяльності в проведенні занять: співи, слухання музики, музично-ритмічні рухи та гру на дитячих інструментах.

Основний акцент варто зробити на український фольклор, класичну та сучасну академічну й популярну музику, популяризацію творчої спадщини буковинських авторів і композиторів.

Тому робота музичних керівників ЗДО має бути спрямована на такі напрями:

- використання музикотерапії, адаптаційних музичних ігор та занять для зняття тривожності та стресу в умовах воєнного стану;
- пріоритетне впровадження українського автентичного фольклору, народних пісень, хороводів та ознайомлення з традиційними українськими інструментами (бандура, сопілка);
- формування тембрального, динамічного та звуковисотного слуху, почуття ритму, вокальних і рухових навичок;
- заохочення дитячої імпровізації у співах, грі на дитячих музичних інструментах та музично-ритмічних рухах;
- збагачення музичного досвіду через сприймання творів світової та української класики, розвиток уяви, пам'яті та мислення [1].

Музичний репертуар для дітей 3-го року життя (перша молодша група/ранній вік) на 2026/2027 навчальний рік рекомендуємо підбирати під особливості переходу від пасивного сприймання до активного підспівування та виконання елементарних рухів під музику. Музичне заняття в цьому віці триває до 10-15 хвилин.

Співочий діапазон у дітей 3-го року життя дуже вузький – у межах ре-ля першої октави. Музичному керівнику ЗДО потрібно підбирати прості мелодії з фразами, які часто повторюються короткими словами (наприклад, «гав-гав», «кап-кап», «му-му»).

Музичний керівник або вихователь ведуть основну лінію, а діти підспівують кінцівки фраз або найпростіші звуконаслідування. Використовується помірний або повільний темп, щоб малюки встигали вимовляти слова.

Основні рухи як елемент музичного заняття мають бути імітаційні та прості (плескання в долоні, тупання однією або двома ніжками, напівприсідання «пружинка», ліхтарики ручками, кружляння навколо себе). Рухи виконуються переважно після демонстрації музичного керівника або вихователя (наслідування). Особливою формою музичних занять є хороводи зграйкою або колом навколо іграшки, парні таночки з дорослим чи іншою дитиною.

Одним із важливих структурних елементів музичного заняття у ЗДО є використання найпростіших шумових інструментів (брязкалець, маракасів, бубнів, дзвіночків), які використовуються для відтворення метричного пульсу музики або звуконаслідування (дощ – трикутник, грім – бубон).

Для дітей 4-го року життя (молодша група) на 2026/2027 навчальний рік музичний репертуар укладається з урахуванням суттєвого стрибка в розвитку координації, мовлення та емоційної сфери дітей. У цьому віці тривалість музичного заняття зростає до 15-20 хвилин, а на зміну простому наслідуванню дорослого приходять перші самостійність.

Співочий діапазон у цьому віці поступово розширюється до меж ре-мі (або фа) першої октави. Структура пісень, які рекомендуються, – проста, коротка, з чітким ритмом. Мелодійний розвиток рухається переважно по сусідніх звуках. Згідно з методикою музичного виховання в ЗДО діти вже співають разом із музичним керівником та вихователем усі слова пісні, а не лише кінцівки фраз. При цьому постійно вдосконалюються вокально-хорові навички: дикція, дихання, яке береться між короткими музичними фразами. Постійно на музичних заняттях у дошкільнят формуються співочі навички, покращується звучання без крику, вміння починати й закінчувати спів разом із музичним керівником [1].

У дітей цього віку рухи стають більш координованими, засвоюються окремі елементи бігу, чергування кроку і бігу, прямий галоп («конячки»), а також виставляння ніжки на п'ятку, напівприсідання з виставлянням ноги, кружляння поодиночі та в парах «човником». Дошкільники вже орієнтуються в просторі,

вчаться самостійно ставати в коло, звужувати та розширювати його, розходитися по залу зграйкою і знову збиратися.

Діти чітко виконують сюжетно-ігрові ролі (наприклад, роль Кота, Ведмедя чи Вовка), змінюючи характер рухів відповідно до зміни музичних тем. Несюжетні ігри виконують на швидкість реакції, де потрібно вчасно змінити рух за звуковим сигналом чи зміною темпу. В елементі музикування виділення сильної долі або ритмічного малюнка на трикутниках, металофонах (один звук), маракасах і бубнах використовується прийом гри «Відлуння» (повторення за музичним керівником).

Музичний репертуар *для дітей 5-го року життя* (середня група) на 2026/2027 навчальний рік рекомендуємо укладати з урахуванням помітного фізичного та психічного розвитку дітей. У цьому віці тривалість музичного заняття становить 20-25 хвилин, дитина стає свідомим виконавцем, здатним аналізувати музику та контролювати свої рухи й голос.

У цьому віці дошкільники вже можуть розрізнити засоби музичної виразності: темп (швидко/повільно/помірно), регістр (високий/середній/низький), динаміку (голосно/тихо/не дуже голосно) музичних творів. Діти чітко диференціюють пісню, танець, марш, а також розрізняють їхні різновиди (наприклад, марш – іграшковий, військовий або спортивний; танець – полька, вальс або танцювальна). Тривалість виконання музичної п'єси – до 2-3 хвилин [1].

Розширюється і стає стійкішим співочий діапазон у межах першої октави – до другої октави. Постійно формуються навички співочого дихання (уміння затримувати дихання між фразами), розвиток протяжного, легкого звучання без напруги. Діти вчаться слухати не лише себе, а й однолітків, співати злагоджено, разом починати та закінчувати пісню, вчасно вступати після музичного програшу, виконувати найпростіші пісенні імпровізації (наприклад, проспівати своє ім'я, привітатися музичною фразою або придумати закінчення мелодії, музичної думки).

У цьому віці легко засвоюються елементи стрибкового кроку, поодиноких підскоків, крок польки (підготовчі елементи), ритмічні плескання долонями із притупами одночасно. Діти вільно орієнтуються в просторі, вільно перешиковуються з кола в роздріб, утворюють кілька маленьких кіл, виконують звуження/розширення кола, рух парами по колу в одному напрямку. Дошкільнята здатні самостійно комбінувати 2-3 знайомі танцювальні рухи під час вільного танцю.

На музичних заняттях у цьому віці рекомендується гра на металофоні, ксилофоні, трикутнику, маракасах, бубні, кастаньєті, румбі. Постійно відтворюються техніка гри та прості ритмічні малюнки, виконуються гра в ансамблі (одна група інструментів грає, інша – чекає на свій вступ), чергування сольного та ансамблевого звучання.

Музичний керівник має спрямовувати свій вектор роботи на знайомство з українськими народними інструментами (сопілкою, бандурою – на слух), виконання доступних календарно-обрядових пісень (колядок, щедрівок, веснянок, ігор-хороводів, наприклад, «Подоланочка»). За соціально-емоційною тематикою радимо пісні про родину (маму, тата, бабусю, дідуся), дружбу, правила ввічливості, любов до рідного краю та природи [1].

Музичний репертуар для дітей 6-го року життя (старша група) на 2026/2027 навчальний рік рекомендуємо орієнтувати на підготовку дітей до школи, розвиток їхньої самостійності, критичного мислення та творчої ініціативи. У цьому віці тривалість музичного заняття становить 25-30 хвилин, а дитина виступає як свідомий виконавець, здатний до самоконтролю, імпровізації та колективної взаємодії.

Діти цього віку визначають не лише характер, а й зміну настрою всередині музичного твору:

- розрізняють засоби музичної виразності (тембр інструментів, лад (мажор/мінор), регістри, динамічні відтінки від *pianissimo* до *fortissimo*);

- знайомляться зі складнішими жанрами (опера, балет, симфонія, концерт) у доступних фрагментах;

- розрізняють тричастинну музичну форму – рондо та варіації [3].

Тривалість звучання музичних творів – до 3-4 хвилин. Діти знайомляться з творчістю українських композиторів (М. Лисенка, М. Леонтовича, Я. Степового) та світових класиків (В.А. Моцарта, Ф. Шопена, К. Сен-Санса).

Співочий діапазон дітей 6-го року життя поступово розвивається й розширюється в межах до першої октави – ре другої октави. У дошкільників формуються виконавська діяльність, чисте інтонування та навички вокального слуху, уміння співати без напруження. Діти свідомо набувають навичок ланцюгового дихання в довгих музичних фразах.

Під час співу в ансамблі та розучуванні пісенного матеріалу музичний керівник може використовувати елементи двоголосся (спів з інструментальним супроводом та *a cappella* (без музичного супроводу), канони, діалог соліста і хору). Рекомендуємо працювати над самостійним вигадуванням мелодій на заданий текст, завершенням розпочатої музичним керівником музичної фрази, імпровізацією колискових чи маршових поспівок [5].

Рекомендуємо музичним керівникам ЗДО розвивати координацію дошкільників та застосовувати техніки освоєння складних елементів рухів: легкі підскоки, крок польки, змінний крок, елементи українського народного танцю (колупалочка, присядки для хлопчиків, плавний хід для дівчаток). Для дітей старшого дошкільного віку радимо використовувати пісні різної тематики, наприклад, про захист природи, любов до рідного міста/села, повагу до старших, майбутнє шкільне життя та міцну дружбу, власну фонотеку із записами природи тощо, записи класичної музики (наприклад, «Карнавал тварин» К. Сен-Санса, «Пори року» А. Вівальді).

Список використаних джерел та літератури

1. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 №33. URL: <https://mon.gov.ua/static->

[objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf](https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf) (дата звернення: 05.06.2026).

2. Лісовська Т.А. Теорія і методика музичного виховання : навчально-методичний посібник. Миколаїв : видавець Румянцева Г.В., 2022. 330 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0055343.pdf> (дата звернення: 05.06.2026).

3. Виншінська Я. Теорія і методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 288 с.

4. Воєвідко Л.М. Методика музичного виховання : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я.І., 2019. 220 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/6211/Voievidko-L.M.-Metodyka-muzychnoho-vykhovannia.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 05.06.2026).

5. Світ дитинства : освітня програма для дітей дошкільного віку. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/opys-programy-svit-dytynstva_ns.pdf (дата звернення: 05.06.2026).

6. Впевнений старт : програма розвитку дітей старшого дошкільного віку. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/opys-programy-vpevnenyj-start_ns.pdf (дата звернення: 05.06.2026).

7. Українське дошкілля : програма розвитку дитини дошкільного віку / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2021. 264 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf (дата звернення: 05.06.2026).

8. Соняшник : комплексна авторська програма розвитку навчання і виховання дітей дошкільного віку від 4-го до 6-го року життя / Калуська Л.В. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku-ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK.15.03.2023.pdf> (дата звернення: 05.06.2026).

9. Дитина : освітня програма для дітей від 2 до 7 років. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення: 05.06.2026).

ОСНОВНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Особливість позашкільної освіти в тому, що знання, які вона дає вихованцям, виходить за межі шкільних програм, уроків, підручників. Широкий кругозір і практичні навички, компетенції – ось мета, до якої повинні прагнути педагоги.

У 2026/2027 навчальному році основну увагу буде спрямовано на вдосконалення проведення гурткових занять, навчальних програм за напрямками позашкільної діяльності та забезпечення професійної підготовки керівників гуртків закладів позашкільної освіти.

Позашкільна діяльність сьогодні – це головна ланка безперервної освіти. Саме тут дитина може найповніше розкрити свої задатки й таланти в науці, техніці чи мистецтві. У позаурочний час діти активно спілкуються та пробують себе у нових соціальних ролях, які відрізняються від ролі звичайного учня за партою. Вільний час дає їм простір для самостійного пошуку [1].

В умовах воєнного стану найбільшої актуальності набувають системи комунікації з дітьми, їхніми батьками, сім'ями, педагогами та запровадження нових актуальних форм роботи. Як показала практика, педагогічні працівники закладів позашкільної освіти адаптують заняття до умов сьогодення, пропонують вихованцям майстер-класи, вікторини, віртуальні подорожі, екскурсії, мультимедійні презентації, здійснення проєктної та дослідницької